

ganske tæt til idealet af en lærebog i konjunkturteori.

P. Nørregaard Rasmussen.

Hans Neisser & Franco Modigliani: **National Incomes and International Trade.**

A Quantitative Analysis. University of Illinois Press, Urbana, 1953. 396 sider. \$ 7,50.

Denne store bog er resultatet af 10 års arbejde på the *Institute of World Affairs, New School for Social Research*. Undersøgelsens formål er at belyse sammenhængen mellem den internationale handel og den økonomiske aktivitet i de enkelte lande. Medens vistnok alle tidligere økonomiske analyser af forbindelsen mellem nationalindkomst og udenrigshandel har taget deres udgangspunkt i forholdene i et enkelt land, har den foreliggende undersøgelse påtaget sig den — troede man — halsløse opgave at inddrage alle lande i analysen. Medens man i de gængse undersøgelser af denne art naturligt nok har måttet betragte eksporten som en *exogen* variabel (d.v.s. en variabel, som bidrager til forklaring af andre variable, men som ikke selv forklares), har denne mere omfattende model gjort det muligt ikke alene at inddrage importen, men også eksporten som en *endogen* variabel (d.v.s. en variabel, hvis størrelse forklares af modellen), idet et lands eksport først og fremmest forklares af nationalindkomsten i de andre lande.

Professor Neissers grundlæggende model, hvorved undersøgelsen forklarer hvert enkelt lands eksport og import, kan kort skitseres således, idet det dog bemærkes, at der for de enkelte sammenhænge enten af teoretiske eller af praktiske grunde ofte er gjort brud på dette skema:

Hvert industrilands *import* afhænger direkte af:

Indkomst,
priser,
fødevareproduktion.

Hvert ikke-industrilands *import* afhænger direkte af:

Eksport plus industriproduktion,
priser,
netto kapitalimport.

Ethvert lands *eksport* afhænger direkte af:

Alle andre landes import,
priser.

For at gøre beregningsarbejdet nogenlunde overkommeligt har man slået landene sammen i 6 grupper, hvoraf England, U.S.A., Tyskland og Frankrig udgør hver sin gruppe, de øvrige industrilande een, og samtlige ikke-industrielle lande også een fællesgruppe. Varerne er opdelt i råvarer, fødemidler og industrivarer.

De observationer, der indgår i undersøgelsen, stammer alle fra mellemkrigstiden (hovedsageligt fra årene 1925—37).

En del indvendinger, som det er nærliggende at fremsætte over for den anvendte model, imødegås på forhånd af forfatterne. Dette gælder således indvendingen mod, at man stort set forudsætter konstant struktur for verdensøkonomien. Selv om der er sket en økonomisk vækst i den undersøgte periode, behøver dette ikke nødvendigvis, siger forfatterne, at ændre de grundlæggende sammenhænge mellem nationalindkomst og import. Selv teknologiske fremskridt behøver ikke at ændre alle sammenhængene. Endvidere indgår der i modellen sådanne forklarende variable, f. eks. priser, som må antages at afspejle strukturelle forskydninger. I enkelte tilfælde har man dog fundet det nødvendigt at opdele undersøgelsesperioden i to delperioder.

ganske tæt til idealet af en lærebog i konjunkturteori.

P. Nørregaard Rasmussen.

Hans Neisser & Franco Modigliani: **National Incomes and International Trade.**

A Quantitative Analysis. University of Illinois Press, Urbana, 1953. 396 sider. \$ 7,50.

Denne store bog er resultatet af 10 års arbejde på the *Institute of World Affairs, New School for Social Research*. Undersøgelsens formål er at belyse sammenhængen mellem den internationale handel og den økonomiske aktivitet i de enkelte lande. Medens vistnok alle tidligere økonomiske analyser af forbindelsen mellem nationalindkomst og udenrigshandel har taget deres udgangspunkt i forholdene i et enkelt land, har den foreliggende undersøgelse påtaget sig den — troede man — halsløse opgave at inddrage alle lande i analysen. Medens man i de gængse undersøgelser af denne art naturligt nok har måttet betragte eksporten som en *exogen* variabel (d.v.s. en variabel, som bidrager til forklaring af andre variable, men som ikke selv forklares), har denne mere omfattende model gjort det muligt ikke alene at inddrage importen, men også eksporten som en *endogen* variabel (d.v.s. en variabel, hvis størrelse forklares af modellen), idet et lands eksport først og fremmest forklares af nationalindkomsten i de andre lande.

Professor Neissers grundlæggende model, hvorved undersøgelsen forklarer hvert enkelt lands eksport og import, kan kort skitseres således, idet det dog bemærkes, at der for de enkelte sammenhænge enten af teoretiske eller af praktiske grunde ofte er gjort brud på dette skema:

Hvert industrilands *import* afhænger direkte af:

Indkomst,
priser,
fødevareproduktion.

Hvert ikke-industrilands *import* afhænger direkte af:

Eksport plus industriproduktion,
priser,
netto kapitalimport.

Ethvert lands *eksport* afhænger direkte af:

Alle andre landes import,
priser.

For at gøre beregningsarbejdet nogenlunde overkommeligt har man slået landene sammen i 6 grupper, hvoraf England, U.S.A., Tyskland og Frankrig udgør hver sin gruppe, de øvrige industrilande een, og samtlige ikke-industrielle lande også een fællesgruppe. Varerne er opdelt i råvarer, fødemidler og industrivarer.

De observationer, der indgår i undersøgelsen, stammer alle fra mellemkrigstiden (hovedsageligt fra årene 1925—37).

En del indvendinger, som det er nærliggende at fremsætte over for den anvendte model, imødegås på forhånd af forfatterne. Dette gælder således indvendingen mod, at man stort set forudsætter konstant struktur for verdensøkonomien. Selv om der er sket en økonomisk vækst i den undersøgte periode, behøver dette ikke nødvendigvis, siger forfatterne, at ændre de grundlæggende sammenhænge mellem nationalindkomst og import. Selv teknologiske fremskridt behøver ikke at ændre alle sammenhængene. Endvidere indgår der i modellen sådanne forklarende variable, f. eks. priser, som må antages at afspejle strukturelle forskydninger. I enkelte tilfælde har man dog fundet det nødvendigt at opdele undersøgelsesperioden i to delperioder.

Endvidere har man måttet indføre en tids-trend, hvilket naturligvis er noget utilfredsstillende.

En anden indvending mod modellen vil være, at nogle af de exogene variable, f. eks. indkomst, rent faktisk ikke alene er bestemmende for de endogene variable — import og eksport — men selv er bestemt af disse variable. Strengt taget, indrømmer forfatterne, burde man ganske vist angive indkomsten ved dens bestanddele; men så burde man strengt taget også forklare f. eks. de private investeringer, og iøvrigt også andre af modellens forklarende variable, f. eks. priser. En sådan nidkærhed ville imidlertid føre til, at hele opgaven blev umulig. Hvad angår vare- og tjenestebalancens indflydelse på nationalindkomsten, tilgodeses denne dog ved en udvidelse af modellen med udenrigshandelsmultiplikatoren.

En tredje indvending mod den opstillede model vil være, at der utvivlsomt består en sammenhæng mellem de exogene variable, eksempelvis mellem fødevareproduktion og priser, indkomst og fødevareproduktion, samt indkomst og priser. Ligesom den øvrige, udførlige diskussion af den hypotetiske model er drøftelsen af dette problem overordentlig alsidig og interessant, men overbevist bliver læseren ikke på dette punkt. Navnlig forekommer prisernes sammenhæng med de øvrige exogene variable at måtte blive af væsentlig betydning.

Hvor sådanne væsentlige skrøbeligheder ved modellen ikke har kunnet afhjælpes, har forfatterne dog kunnet tage hensyn hertil ved den rent historiske undersøgelse af landenes udenrigshandelsstruktur i mellemkrigstiden. Som grundlag for prognose forekommer modellen der-

imod på forhånd at være temmelig værdiløs.

Bogen indeholder fire dele. Første del er helliget den almindelige teoretiske diskussion af modellens holdbarhed. Som antydning vil læseren sikkert sætte adskillige spørgsmålstegn ved enkelte led i tanke-rækken, men i det store og hele forekommer den skarpsindige drøftelse temmelig overbevisende.

I bogens anden del redegøres for modellens anvendelse. I kapitlet om udenrigshandelens reaktioner over for indkomstændringer meddeles import- og eksportkvoter samt elasticiteter i nogle fikse tabelopstillinger (p. 79—93). I det følgende kapitel om prisernes, fødevareproduktionens og kapitalbevægelsernes indflydelse på udenrigshandelen lægger man navnlig mærke til prisernes ringe indvirkning på importen (p. 105—107). Et godt eksempel på en af modellens skrøbeligheder får man gennem de kvotienter, der angiver forholdet mellem eksportændringen i et land og ændringen i samme lands fødevareproduktion: disse kvotienter er alle negative! (se p. 109). Ambulancen rykker da også ud på næste side. Indkomstændringers spredning fra land til land er målt for så vidt angår den spredning, der finder sted via importmængden (tabellerne p. 123—128), medens prisspredningens virkninger ikke har kunnet gives kvantitativt udtryk. Som en følge af U.S.A.s lave marginale importkvote i undersøgelsesperioden bevirker en ændring i U.S.A.s indkomst en bemærkelsesværdig lille procentvis ændring i de øvrige industrilandes indkomst (tabellen p. 124).

Modellen anvendes videre til at undersøge en fuld beskæftigelsespolitiske konsekvenser for landenes handelsbalancer. Undersøgelserne af

»det internationella utrymmet« for en sådan politik lider dog af den væsentlige mangel, at der (på en enkelt undtagelse nær) ikke tages hensyn til betalingsbalancetilpasningens konsekvenser for andre landes økonomi (p. 139—141). Denne mangel nævnes end ikke af forfatterne. Et forsøg på at anvende modellen på efterkrigstidens England og U.S.A. forekommer ganske uholdbart.

I tredje del foretager bogen en kvantitativ analyse af de forskydninger, der i 30'erne fandt sted i niveauet for udenrigshandelen og den økonomiske aktivitet. Forskydningerne undersøges særskilt for de enkelte vare- og landegrupper.

Estimeringsproblemerne er behandlet i bogens fjerde afsnit. I betragtning af hele projektets omfang må man forbavses over bogens mangel på metodologiske landvindinger. Til forsvar for den elementære statistiske metode, der anvendes (multi-bel korrelation), kan man dog vel nok anføre, at usikkerheden på grund af det mangelfulde grundmateriale sikkert langt har overskygget den *bias*, metoden har givet resultaterne. Usikkerheden må iøvrigt også være blevet væsentlig på grund af de usikre multiplikatorstørrelser, der

indføres uden større ståhej (p. 86—87 og 340—342). En undersøgelse af multiplier-usikkerhedens vægt ville have været naturlig.

Til dels på grund af den simple statistiske fremgangsmåde, men også som resultat af den brede fremstilling, kan bogen læses af enhver, der blot har et elementært kendskab til økonometri, men som til gengæld må være i besiddelse af stor energi. Undertiden bliver forklaringen så elementær, at den bliver trættende, og mange tekniske problemer, som rettelig hører hjemme i bogens tekniske noter, tynger også selve redegørelsen. Bogens redaktionelle tilrettelægning er pædagogisk udmærket, men hjælper ikke den læser, der kun ønsker at finde frem til enkelte problemer eller resultater.

Over for de mange kritiske bemærkninger, bogen kan give anledning til, står læserens taknemmelighed for, at de to professorer har haft den nødvendige videnskabelige robusthed til at påbegynde — og navnlig færdiggøre — denne store undersøgelse. På områder som det foreliggende, hvor man i så høj grad trænger til at se talstørrelser, forekommer robusthed i høj grad at være en dyd.

Lauge Stetting.